

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ПОГОДЖЕНО»

Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління

_____ В. П. Клочан

«__» _____ 2018 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Д. В. Бабенко

«__» _____ 2018 р.

Декан обліково-фінансового
факультету

_____ О. М. Вишневська

«__» _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з нормативної дисципліни «Фінанси»
шифр за ОПП – ПП 5
для здобувачів вищої освіти **денної** форми навчання (2 курс)
на 2018-2019 навчальний рік

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітній ступінь «Бакалавр»
Кваліфікація: бакалавр з обліку і оподаткування

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Курс – 2

Семестр – 4

Всього годин – 120 год./ 4 кред.

з них:

лекцій – 40 год. / 1,3 кред.

практичних – 40 год. / 1,3 кред.

самостійна робота – 40 год. / 1,3 кред.

Екзамен в 4 семестрі

Миколаїв
2018

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Облік і оподаткування», затвердженої Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.03.2017 р. (протокол №8).

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № ___ від «__» _____ 2018 р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування
д-р екон. наук, професор

Н. М. Сіренко

Робочу програму схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № ___ від «__» _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії,
канд. екон. наук, доцент

Ю. Ю. Чебан

1. АНОТАЦІЯ

Фінанси відіграють важливу роль у суспільстві, адже формують його життєздатність та потенціал, забезпечуючи при цьому реалізацію поставлених завдань і цілей. Вони являють собою досить складне багатопланове суспільне явище, яке характеризується різними сутнісними ознаками та формами прояву та розглядаються на різних рівнях узагальнення і деталізації. Зміни в економічній системі України, зростання ролі і ускладнення функцій фінансів ставлять нові вимоги до підготовки високопрофесійних фахівців, які матимуть масштабний світогляд, здатність об'єктивно оцінювати економічні процеси, і застосовувати творчий підхід до вирішення актуальних проблем розбудови фінансової системи і забезпечення фінансової стабільності держави.

SUMMARY

Finances play an important role in society, in fact form his viability and potential, providing realization of the put tasks and aims here. They show by itself the difficult enough багатопланове public phenomenon which is characterized by different essence signs and forms of display and examined on the different levels of generalization and working out in detail.

Changes in the economic system of Ukraine, increase of role complications of functions of finances propose new requirements to preparation of high-professional specialists which will have a scale world view, ability objectively to estimate economic processes, and apply the creative going near the decision of issues of the day of development of the financial system providing of financial stability of the state.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фінанси»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітній ступінь «Бакалавр»

Нормативна

Семестр – 4

Кількість кредитів ECTS – 4,0

Кількість модулів – 1

Загальна кількість годин – 120 год.

Види освітньої діяльності та види занять, обсяг годин:

лекції – 40 год.

практичні заняття – 40 год.

самостійна робота – 40 год.

Форми підсумкового контрольного заходу – екзамен.

При викладанні курсу будуть використані елементи дистанційного навчання.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма з дисципліни «Фінанси» розроблена для здобувачів вищої освіти обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету спеціальності «Облік і оподаткування» денної форми навчання.

Вона відображає важливі методичні положення з дисципліни «Фінанси».

Метою дисципліни є здобуття фундаментальних знань з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, розуміння ролі і місця кожної ланки фінансової системи країни та фінансової системи в цілому.

Завданнями теорії фінансів є формування цілісної системи знань про сутність і форми прояву фінансів, оптимізацію фінансових відносин в суспільстві, механізм функціонування і впливу фінансів, склад і структура фінансової системи, сукупність фінансових органів та інститутів, засади формування і функціонування окремих сфер і ланок фінансової системи; правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, господарства й населення; з'ясування ролі фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху ринкових відносин; визначення сукупності заходів, що забезпечують використання фінансів, як одного з дійових важелів економічної політики держави.

Об'єктом дисципліни є процеси, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням матеріальних ресурсів.

Предметом дисципліни «Фінанси» є економічні відносини, що виникають у процесі руху фінансових ресурсів між державою, юридичними і фізичними особами та опосередковуються спеціалізованими фінансовими інститутами.

Здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- сутність фінансів, їх функції та роль, вплив на економіку країни через фінансову політику та фінансовий механізм;
- організаційну структуру ринку цінних паперів;
- сутність страхового захисту та значення податкової політики;
- основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства;
- сутність та структуру місцевих та державних фінансів.

Здобувач вищої освіти повинен **вміти**:

– аналізувати бюджетну, податкову політику держави, проводити аналіз виконання державного і місцевого бюджетів, складати кошторис доходів і витрат бюджетної установи, робити розрахунок відрахувань підприємств і громадян, оцінювати вплив системи оподаткування на діяльність підприємств і формування доходів бюджету;

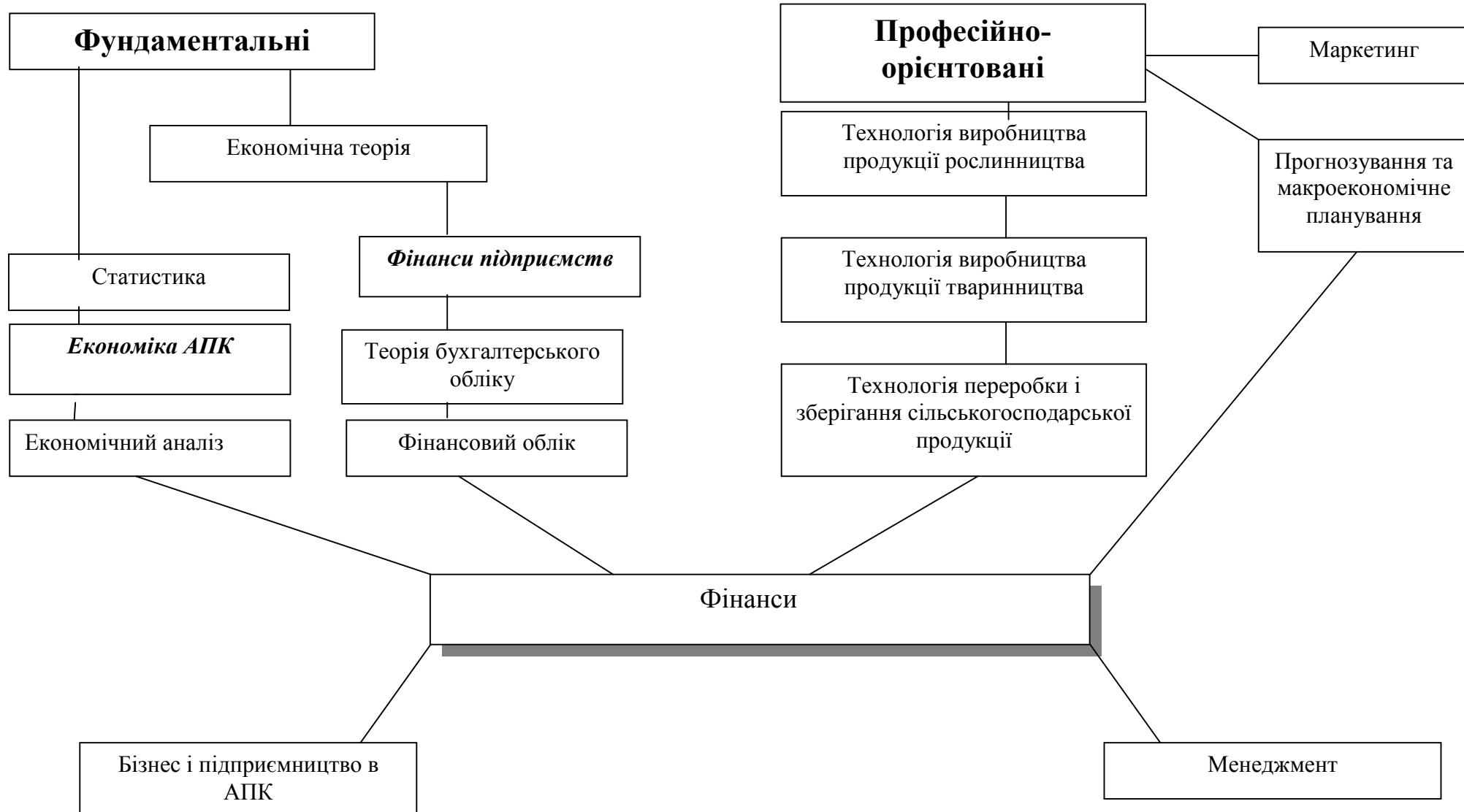
– аналізувати сучасний стан та перспективи майбутнього розвитку фінансового ринку України;

– розробляти і вирішувати питання теорії і практики фінансової політики держави в умовах ринкової економіки.

Загальний обсяг навчального часу відведеного на вивчення навчальної дисципліни – 120 години.

Курс «Фінанси» опирається на знання таких дисциплін: «Економетрика», «Оптимізаційні методи і моделі», «Економіка підприємства», «Статистика» та інших.

4. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

5. Структурно-логічна схема вивчення дисципліни «Фінанси»
для здобувачів вищої освіти 2-го курсу обліково-фінансового факультету спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Модуль 1. Фінанси	Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії
	Тема 2. Генезис і еволюція фінансів
	Тема 3. Фінансове право і фінансова політика
	Тема 4. Податки. Податкова система
	Тема 5. Бюджет. Бюджетна система
	Тема 6. Страхування. Страховий ринок
	Тема 7. Фінансовий ринок
	Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання
	Тема 9. Фінансовий менеджмент
	Тема 10. Міжнародні фінанси

6. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 ЗАГАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН І КРЕДИТІВ

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	40 / 1,3	40
Практичні	40 / 1,3	40
Самостійна робота	40 / 1,3	-
Разом по курсу	120 / 4,0	80

З дисципліни «Фінанси» систематично проводиться поточний контроль знань здобувачів вищої освіти шляхом виконання контрольних робіт, перевіряється виконання самостійної роботи. В кінці 4 семестру здобувачі вищої освіти складають екзамен.

6.2 СКЛАД, ОБСЯГ І ТЕРМІНИ ВИКОНАННЯ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Модулі курсу			Найменування змістових модулів	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольно- го заходу
Обсяг, кредит	Сума заліко- вих балів	лекції		прак- тичні	самос- тійна робота			
МОДУЛЬ 1. Фінанси	4,0	36–60	1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії	4	4	4	1,2	2
			2. Генезис і еволюція фінансів	4	4	4	3,4	4
			3. Фінансове право і фінансова політика	4	4	4	5,6	6
			4. Податки. Податкова система	4	4	4	7,8	8
			5. Бюджет. Бюджетна система	4	4	4	9,10	10
			6. Страхування. Страховий ринок	4	4	4	11,12	12
			7. Фінансовий ринок	4	4	4	13,14	14
			8. Фінанси суб'єктів господарювання	4	4	4	15,16	16
			9. Фінансовий менеджмент	4	4	4	17,18	18
			10. Міжнародні фінанси	4	4	4	19,20	20
Всь ого	4	36-60		40	40	40	X	X

6.3 Перелік та короткий зміст лекцій

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням комп'ютерної техніки (відеоматеріалів) (40 годин).

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії (4 год)

Економічні передумови виникнення фінансів. Об'єктивна необхідність фінансів в умовах товарного господарства, зміст і призначення їх у суспільстві. Фінанси в економічній системі держави. Призначення та роль фінансів. Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей, суспільного призначення фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Історичний аспект становлення та розвитку фінансової науки. Предмет і метод фінансової науки. Категорії і закони фінансової науки, як форми пізнання сутності фінансових відносин. Розвиток фінансової науки в Україні. Сучасна світова наукова фінансова думка.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів (4 год)

Сутність соціально-економічної формації. Основні суспільно-економічні формації. Розпад первіснообщинного ладу, виникнення фінансів та їх зародкові форми. Джерела доходів та напрями державних видатків у державах Стародавнього світу, Середньовічної Феодальної Європи. Капіталістична держава, її джерела та основні видатки. Особливості формування централізованих фінансових ресурсів та напрями державних видатків у комуністичних країнах. Джерела державних доходів та напрями видатків у сучасних розвинених країнах.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика (4 год)

Поняття фінансової системи; її структура. Сфери фінансів: фінанси суб'єктів господарювання; державні фінанси; міжнародні фінанси; фінансовий ринок. Ланки фінансових відносин. Фінансова система України, історичні аспекти її розвитку. Правова та економічна основа фінансової системи України. Вплив фінансової системи на розвиток економіки країни.

Фінансова політика держави – складова частина економічної та соціальної політики держави. Завдання і принципи фінансової

політики. Форми і методи реалізації фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Склад і структура фінансового механізму. Фінансові показники і їх зв'язок з загальноекономічними показниками. Фінансові методи регулювання економічних і соціальних процесів в державі.

Зміст і принципи фінансового планування. Система фінансових планів. Зведене фінансове планування. Фінансові баланси в економічній системі держави. Фінансові резерви.

Управління фінансами. Органи управління та їх функції. Управління фінансами в галузях виробничої і соціальної сфери. Зміст, суть і значення фінансового контролю. Види, форми й методи фінансового контролю. Суб'єкти фінансового контролю в Україні. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль. Напрями підвищення дієвості фінансового контролю.

Тема 4. Податки. Податкова система (4 год)

Передумови виникнення і розвитку податків. Економічна суть та призначення податків. Функції податків. Види податків. Оподаткування юридичних і фізичних осіб. Поняття податкової системи, основи її побудови. Податкова система України, її становлення і розвиток. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система (4 год)

Бюджет як економічна та юридична категорія, його місце в економічній системі держави. Розподільча і контрольна функції бюджету.

Бюджетний устрій і бюджетна система, зміст і призначення, правова основа. Принципи побудови бюджетної системи України. Види бюджетів України.

Тема 6. Страхування. Страховий ринок (4 год)

Економічна природа і суть страхування. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Суб'єкти страхового ринку. Проблеми формування і розвитку страхового ринку в Україні.

Особливості фінансових відносин в сфері страхування. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми. Економічна суть, значення і види страхування кредитних і фінансових ризиків.

Тема 7. Фінансовий ринок (4 год)

Призначення, роль і структура фінансового ринку в економіці держави. Організаційна структура фінансового ринку, його складові. Характеристика основних інструментів фінансового ринку та видів фінансових активів, в які вони обертаються. Класифікація основних типів операцій сучасного фінансового ринку. Правове державне регулювання фінансового ринку. Особливості здійснення касових та строкових операцій фінансового ринку в умовах України.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання (4 год)

Зміст та основні принципи організації фінансів підприємницьких структур, їх функції. Особливості організації і функціонування фінансів різних форм власності та видів діяльності.

Фінансове забезпечення функціонування та відтворення основних фондів.

Обігові кошти підприємства, їх економічна суть і організація. Джерела формування і використання обігових коштів. Форми і методи фінансового планування й прогнозування на підприємствах.

Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання неприбуткових організацій. Джерела формування та напрямки використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

Тема 9. Фінансовий менеджмент (4 год)

Фінансовий менеджмент як система розробки і реалізації управлінських рішень. Предмет та об'єкт фінансового менеджменту. Суб'єкти фінансового менеджменту. Принципи фінансового менеджменту та їх сутність. Мета, завдання, функції фінансового менеджменту. Стратегічний фінансовий менеджмент. Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

Тема 10. Міжнародні фінанси (4 год)

Економічна природа і призначення міжнародних фінансів. Характеристика міжнародних фінансових інститутів. Міжнародний фінансовий ринок і механізм його функціонування.

ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ (40 год)

ПЛАН ЛК №1-2. Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів. Фінансові категорії

(Відкрита лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Об'єктивна необхідність і суть фінансів.
2. Джерела формування та використання фінансових ресурсів (ВВП).
3. Функції фінансів.
4. Взаємозв'язок і відмінності фінансів з іншими економічними категоріями.

ПЛАН ЛК №3-4 Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

(Відкрита лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Основні суспільно-економічні формації.
2. Джерела доходів та напрями державних видатків у державах Стародавнього світу, Середньовічної Феодалної Європи.
3. Капіталістична держава, її джерела та основні видатки.
4. Особливості формування централізованих фінансових ресурсів та напрями державних видатків у комуністичних країнах.
5. Джерела державних доходів та напрями видатків у сучасних розвинених країнах.

ПЛАН ЛК №5-6. Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

(Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.)

1. Поняття фінансової системи.
2. Характеристика сфер і ланок фінансової системи.
3. Фінансова політика, її зміст і завдання.
4. Фінансовий механізм і його складові елементи.
5. Управління фінансами в Україні.
6. Фінансовий контроль: суть, види, форми та методи

ПЛАН ЛК №7-8. Тема 4. Податки. Податкова система
(Традиційна лекція з використанням презентації, використання відеоматеріалів – навчальний фільм, 4 год.).

1. Суть і характерні ознаки податків.
2. Елементи системи оподаткування.
3. Податкова система і податкова політика України.
4. Види податків в Україні та порядок їх нарахування.

ПЛАН ЛК №9-10. Тема 5. Бюджет. Бюджетна система
(Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.).

1. Соціально-економічна суть і функції бюджету держави.
2. Структура бюджетної системи і принципи бюджетного устрою.
3. Бюджетний процес.

ПЛАН ЛК №11-12. Тема 6. Страхування. Страховий ринок
(Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.).

1. Сутність та значення страхування.
2. Функції страхування.
3. Принципи страхування.
4. Посередники страхового ринку.

ПЛАН ЛК №13-14. Тема 7. Фінансовий ринок
(Традиційна лекція з використанням презентації, використання відеоматеріалів – навчальний фільм, 4 год.).

1. Суть, механізм функціонування фінансового ринку.
2. Класифікація ФР.
3. Види цінних паперів та їх загальна характеристика.
4. Фондова біржа.

ПЛАН ЛК №15-16. Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання
(Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.).

1. Поняття фінансів підприємств. Організація фінансових відносин підприємств.
2. Методи організації фінансової діяльності підприємств. Неприбуткова діяльність.
3. Фінансові ресурси підприємств.

ПЛАН ЛК №17-18. Тема 9. Фінансовий менеджмент
(Традиційна лекція з використанням презентації, 4 год.).

1. Предмет та об'єкт фінансового менеджменту.
2. Суб'єкти фінансового менеджменту.
3. Принципи фінансового менеджменту та їх сутність.
4. Мета, завдання, функції фінансового менеджменту.

ПЛАН ЛК №19-20. Тема 10. Міжнародні фінанси
(Традиційна лекція з використанням презентації, використання відеоматеріалів – навчальний фільм, 4 год.).

1. Суть і характерні ознаки валюти.
2. Валютний курс.
3. Валютний ринок.
4. Валютні операції.

6.4 Перелік та план практичних занять

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ (40 год)

ПЛАН ПЗ №1-2. Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання;
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. Предмет науки про фінанси.
2. Специфічні ознаки фінансів і їх взаємозв'язок з іншими вартісними економічними категоріями.
3. Функції фінансів.

ПЛАН ПЗ №3-4. Тема 2. Генезис і еволюція фінансів (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання (1 бал);
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. Генезис і еволюція фінансів як історичної категорії.
2. Особливості державних фінансів у різних суспільно-економічних формаціях.
3. Розвиток сучасної теорії фінансів.

**ПЛАН ПЗ №5-6. Тема 3. Фінансове право і фінансова політика
(4 год)**

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання;
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Фінансове право, особливості.*
2. *Сутність фінансової системи та її внутрішня структура.*
3. *Правове регулювання фінансових відносин.*
4. *Роль фінансової системи у забезпеченні умов економічного зростання держави.*
5. *Фінансова політика як важлива складова економічної і соціальної політики держави.*
6. *Завдання і принципи фінансової політики.*
7. *Типи фінансової політики, їх характеристика.*
8. *Сутність і роль фінансового механізму.*
9. *Структура фінансового механізму.*

ПЛАН ПЗ №7-8 Тема 4. Податки. Податкова система (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання (1 бал);
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Економічний зміст податків, їх призначення.*
2. *Розвиток податкових теорій у фінансовій науці.*
3. *Функції податків.*
4. *Класифікація податків, їх ознаки.*
5. *Елементи системи оподаткування.*
6. *Порівняльний аналіз податкової системи України та зарубіжних країн.*
7. *Податкова політика.*

ПЛАН ПЗ №9-10. Тема 5. Бюджет. Бюджетна система (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання;
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Бюджет як економічна і правова категорія, його функції і призначення.*

2. Бюджетний механізм регулювання економічних і соціальних процесів у державі.
3. Бюджетна система: поняття і принципи побудови.
4. Бюджетна система України.
5. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
6. Міжбюджетні відносини.
7. Види міжбюджетних трансфертів.
8. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА 1 (3-5 бали)

ПЛАН ПЗ №11-12. Тема 6. Страхування. Страховий ринок (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання (1 бал);
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. Економічна природа і сутність страхування.
2. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
3. Функції страхування.
4. Класифікація страхування.
5. Форми організації страхового фонду.
6. Поняття і організація страхового ринку.

ПЛАН ПЗ №13-14. Тема 7. Фінансовий ринок. (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання;
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. Призначення фінансового ринку й економічні передумови його функціонування.
2. Суб'єкти фінансового ринку.
3. Структура фінансового ринку.
4. Формування і розвиток фінансового ринку в Україні.

ПЛАН ПЗ №15-16. Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання (1 бал);

- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Сутність фінансів суб'єктів господарювання і характеристика грошових потоків, що визначають їх зміст.*
2. *Принципи організації фінансової діяльності підприємств.*
3. *Фінансові ресурси підприємства.*
4. *Особливості організації і функціонування підприємств суб'єктів господарювання різних форм власності та видів діяльності.*
5. *Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів.*
6. *Фінанси домогосподарств.*
7. *Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.*

ПЛАН ПЗ №17-18. Тема 9. Фінансовий менеджмент. (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання;
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Фінансовий менеджмент, його необхідність і значення в діяльності суб'єктів господарювання.*
2. *Особливості становлення та розвитку фінансового менеджменту як науки.*
3. *Стратегія і тактика фінансового менеджменту.*
4. *Особливості організації фінансового менеджменту на підприємстві.*
5. *Інформаційне забезпечення системи управління фінансами.*

ПЛАН ПЗ №19-20. Тема 10. Міжнародні фінанси (4 год)

- 1) усне опитування (1 бал);
- 2) тестові завдання (1 бал);
- 3) практичні завдання;
- 4) доповіді з презентаціями (2 бали).

Питання для опитування:

1. *Міжнародні фінансові інститути, їх завдання і сфери діяльності.*
2. *Міжнародний фінансовий ринок.*
3. *Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями і міжнародними фінансовими інститутами.*

КОНТРОЛЬНА РОБОТА 2 (3-5 бали)

По кожній темі практичних занять є тестові завдання :
Полторак А. С. Курс «Фінанси». – «Облік і оподаткування»
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=1254>

Заняття на базі філій кафедри фінансів, банківської справи та страхування по темах:

№ 4 «Податки. Податкова система» – Суть і характерні ознаки податків. Елементи системи оподаткування. Види податків в Україні та порядок їх нарахування – 2 год.

№ 5. «Бюджет. Бюджетна система» – Державні доходи. Державні видатки. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави – 2 год.

№ 6. «Страхування. Страховий ринок» – Сутність та значення страхування. Функції страхування. Принципи страхування. Посередники страхового ринку – 2 год.

Візуальне супроводження дисципліни

Лекційні заняття з дисципліни «Фінанси» по всіх темах, що вивчаються, супроводжуються презентаціями.

Практичні заняття по темах №4, №7, №10 супроводжуються демонстрацією навчальних фільмів (з фільмотеки кафедри фінансів, банківської справи та страхування).

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

Для проведення практичних занять є достатня кількість методичних рекомендацій, в яких виділена частина, яка повинна бути опрацьована в аудиторії, а також для самостійної роботи. Розроблені тести для поточного контролю знань із застосуванням комп'ютерної техніки.

Практичні заняття проводяться на базі філій з якими співпрацює кафедра фінансів, банківської справи та страхування: Головне управління ДФС у Миколаївській області; Відділення виконавчої дирекції фонду соціального страхування на виробництві та професійних захворювань у Заводському районі міста Миколаєва; Управління Пенсійного фонду України Центрального району міста Миколаєва; Південно-регіональне управління Публічного акціонерного товариства «Банк «Фінанси та кредит».

Також передбачено використання матеріалу у вигляді презентацій та відеофільми з даної проблематики.

6.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

МОДУЛЬ 1. ФІНАНСИ (40 год)

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів – 4 год.

1. Об'єктивна необхідність фінансів в умовах товарного господарства, зміст і призначення їх у суспільстві.
2. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів – 4 год.

1. Причини зумовлені відмінністю фінансів різних суспільно-економічних формацій.
2. Перехід суспільства до товарно-грошових відносин, їх вплив на розвиток фінансів як економічної категорії.
3. Основні ознаки фінансів на сучасному етапі.
4. Основні джерела доходів для покриття потреб держави, що склалися історично.
5. Джерела доходів рабовласницьких держав.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика – 4 год.

1. Форми і методи реалізації фінансової політики.
2. Стратегія і тактика фінансової політики України на сучасному етапі.
3. Правові засади організації фінансових відносин та розвиток фінансового законодавства в Україні у період формування ринкових відносин.
4. Органи управління фінансами в Україні.

Тема 4. Податки. Податкова система – 4 год.

1. Функції податків.
2. Види податків.
3. Оподаткування юридичних і фізичних осіб.
4. Податкова система України, її становлення і розвиток.

5. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система – 4 год.

1. Розподільча і контрольна функції бюджету.
2. Бюджетний устрій і бюджетна система, зміст і призначення, правова основа.
3. Принципи побудови бюджетної системи України.
4. Види бюджетів України.

Тема 6. Страхування. Страховий ринок – 4 год.

1. Проблеми формування і розвитку страхового ринку в Україні.
2. Система страхових фондів.
3. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми.
4. Економічна суть, значення і види страхування кредитних і фінансових ризиків.

Тема 7. Фінансовий ринок – 4 год.

1. Організаційна структура фінансового ринку, його складові.
2. Характеристика основних інструментів фінансового ринку та видів фінансових активів, в які вони обертаються.
3. Класифікація основних типів операцій сучасного фінансового ринку.
4. Правове державне регулювання фінансового ринку.
5. Особливості здійснення касових та строкових операцій фінансового ринку в умовах України.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання – 4 год.

1. Особливості організації і функціонування фінансів різних форм власності та видів діяльності.
2. Фінансове забезпечення функціонування та відтворення основних фондів.
3. Обігові кошти підприємства, їх економічна суть і організація. Джерела формування і використання обігових коштів.
4. Форми і методи фінансового планування й прогнозування на підприємствах.

5. Сутність та значення неприбуткових організацій в Україні.

Тема 9. Фінансовий менеджмент – 4 год.

1. Цілі фінансового менеджменту на різних етапах життєвого циклу підприємства.
2. Особливості використання методів та інструментів фінансового менеджменту: консервативний та агресивний підходи.
3. Особливості фінансового менеджменту на підприємствах державної і комунальної форми власності.
4. Особливості фінансового менеджменту на підприємствах приватної форми власності.
5. Видатні фінансові менеджери.

Тема 10. Міжнародні фінанси – 4 год.

1. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.
2. Характеристика міжнародних фінансових інститутів.
3. Міжнародний фінансовий ринок і механізм його функціонування.

Індивідуальні завдання здобувачі вищої освіти виконують самостійно, обов'язково консультуючись з викладачем.

По даній дисципліні індивідуальні завдання наступні:

1. Підготовка і публікація тез на науково-теоретичну конференцію (обсягом 0,125 друк. арк.);
2. Підготовка і публікація статей (обсягом 0,375 друк. арк.);
3. Розробка тестів і кросвордів.
4. Участь у турнірах, олімпіадах.

Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№	Модулі, змістові модулі	Кількість годин	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
				min	max	min	max
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1.							
Обов'язкова робота:							
1.	- опрацювання окремих питань тем;	40	3	1	2	3	6
2.	- тестування в <i>moodle</i> ;	10	5	1	1	5	5
Індивідуальна робота:							
3.	- підготовка презентацій по запропонованим темам:	x	2	2	2	4	4
«Сутність і об'єктивна необхідність фінансів»; «Вплив фінансів на суспільне виробництво», «Значення фінансів у розвитку соціальної сфери», «Фінансовий механізм регулювання фінансових відносин», «Бюджетний дефіцит: причини та наслідки», «Фінансова система України», «Баланс фінансових ресурсів і витрат в державі», «Фінансовий контроль і його роль у забезпеченні фінансової дисципліни», «Фінанси домогосподарств», «Державний кредит і його роль у формуванні фінансових ресурсів держави», «Соціальне страхування в системі ринкових відносин»;							
4.	- підготовка тез доповіді на конференцію;	x	1	0	2	0	2
5.	- підготовка наукової статті, участь у турнірі фінансистів, олімпіаді;	x	1	0	3	0	3
Всього самостійної роботи:		50	x	x	x	12	20

6.6. Питання для підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Форма підсумкового контролю – екзамен

Питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Економічна сутність, призначення і джерела фінансових ресурсів.
2. Предмет, метод та категорії і закони фінансової науки.
3. Об'єктивна необхідність і суть фінансів. Функції фінансів.
4. Характеристика основних напрямів фінансової політики України на сучасному етапі.
5. Теоретичні основи виникнення місцевих бюджетів.
6. Фінансовий механізм і його елементи.
7. Зміст і принципи фінансового планування.
8. Поняття фінансової системи. Характеристика сфер і ланок фінансової системи.
9. Взаємозв'язок і відмінності фінансів з іншими економічними

категоріями.

10. Сутність та функції фінансової науки.
11. Фінансова політика, її зміст і завдання.
12. Управління фінансами. Органи управління та їх функції.
13. Принципи та види фінансового планування.
14. Призначення та роль фінансів у суспільстві. Об'єкти, суб'єкти фінансів.
15. Дефіцит бюджету, причини та шляхи його подолання.
16. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави.
17. Склад і структура видатків бюджетів.
18. Предмет і метод фінансової науки, її розвиток в Україні.
19. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання.
20. Фінансовий контроль: суть, види, форми та методи.
21. Фінансовий менеджмент: сутність, принципи.
22. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне страхування.
23. Бюджет і його роль в розвитку економіки держави.
24. Класифікація фінансового контролю.
25. Ринок фінансових послуг.
26. Суть і зміст державних фінансів: державні доходи та державні видатки.
27. Причини виникнення дефіциту бюджету в державі. Основні напрями подолання дефіциту в державі.
28. Соціально-економічна суть і функції бюджету держави. Стадії бюджетного процесу.
29. Структура бюджетної системи і принципи бюджетного устрою.
30. Зміст і основні принципи організації фінансів підприємницьких структур, їх функції.
31. Доходи і видатки місцевих бюджетів.
32. Суть і характерні ознаки податків. Елементи системи оподаткування.
33. Види податків в Україні та порядок їх нарахування.
34. Економічна сутність і роль державного кредиту. Розподільча і контрольна функції бюджету.
35. Суть, місце і роль місцевих бюджетів в бюджетній системі України.
36. Принципи побудови бюджетної системи України. Види бюджетів.
37. Податкова система і податкова політика України.
38. Необхідність, суть і значення фінансового контролю.

39. Форми і методи реалізації фінансової політики.
40. Суть місцевих фінансів, їх склад.
41. Система централізованих фондів цільового призначення.
42. Форми і методи фінансового планування (прогнозування) на підприємстві.
43. Бюджетна класифікація і її структура.
44. Суть і класифікація державних позик.
45. Державний борг і способи коригування позикової політики.
46. Охарактеризувати структуру зведеного бюджету держави.
47. Функції місцевих фінансів.
48. Методи організації фінансової діяльності підприємств.
49. Бюджетне фінансування, його форми і методи.
50. Фонди фінансових ресурсів цільового призначення.
51. Види податків. Оподаткування юридичних і фізичних осіб.
52. Характеристика податкової системи України.
53. Загальна характеристика податкових систем зарубіжних країн.
54. Економічна природа і суть страхування. Ринок страхових послуг.
55. Поняття страхового ринку та його організаційна структура.
56. Управління державним боргом та механізм його обслуговування.
57. Система управління фінансами держави.
58. Фінансове планування й прогнозування на підприємстві.
59. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.
60. Необхідність, призначення і структура фінансового ринку.
61. Характеристика складових фінансового ринку.
62. Принципи та функції страхування.
63. Міжнародні фінансові інститути.
64. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Суб'єкти страхового ринку.
65. Посередники страхового ринку України.
66. Форми державного кредиту, їх призначення.
67. Органи фінансового контролю в Україні.
68. Структура і функції міністерства фінансів України, Державного казначейства, Державної фіскальної служби з управління фінансами.
69. Види цінних паперів, які обертаються на фінансовому ринку та їх загальна характеристика.
70. Сутність та значення фондової біржі, функції.

71. Характеристика інструментів фінансового ринку.
72. Суть і характерні ознаки валюти.
73. Суть і характерні ознаки валютного курсу.
74. Валютний ринок та валютні операції.
75. Основні методи коригування позикової політики держави.

6.7. Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує: мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру; підвищенням ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання; розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, доповіді, самостійна робота тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів. Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх контрольних заходів, передбачених протягом семестру, здобувач вищої освіти набирає 36 і більше балів. В цьому випадку оцінка за екзамен складається з суми балів, які здобувач вищої освіти отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (до 40 балів). Якщо на екзамені здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує незадовільну оцінку.

**Рейтингова оцінка з дисципліни та схема поточного контролю знань
здобувачів вищої освіти**

№ модулів	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
			min	max	min	max
I	Аудиторна робота: – опитування на заняттях;	10	1	1	10	10
	– виконання практичних завдань;	1	8	20	8	20
	– контрольна робота;	2	3	5	6	10
	Обов’язкова самостійна робота: – опрацювання окремих питань тем;	3	1	2	3	6
	– тестування в <i> Moodle</i> ;	5	1	1	5	5
	2. Індивідуальна робота: – підготовка презентацій по запропонованим темам;	2	2	2	4	4
	– підготовка тез доповіді на конференцію;	1	0	2	0	2
– підготовка наукової статті, участь у турнірі фінансистів, олімпіаді.	1	0	3	0	3	
Разом за семестр					36	60

Шкала оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	«5»
B C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-89	«4»
D E	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74	«3»
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію	35-59	«2»
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	1-34	«2»

7. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

Навчально-методичне забезпечення курсу:

1. Фінанси : тестові завдання для проведення I етапу Всеукраїнської студентської олімпіади напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» та спеціальності 7.03050901 «Облік і аудит».
2. Фінанси : опорний конспект лекцій для студентів денної форми навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Законодавчі та нормативні акти:

3. Бюджетний кодекс України : закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/9F3vkh>
4. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/HfnfRW>
5. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/LU4XD4>
6. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.
7. Про аудиторську діяльність : закон України від 22.04.1993 № 3125-XII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/DEohvj>
8. Про страхування : закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/az5poZ>.
9. Про фінансовий лізинг : закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/YtCHVz>.
10. Про цінні папери і фондовий ринок : закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/ieRZjm>.
11. Про режим іноземного інвестування : закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/B1oMUz>.
12. Про Рахункову палату : закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/OkHizE>.
13. Про господарські товариства : закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://goo.gl/5wl6uI>.

14. Про Державну казначейську службу України : положення від 15.04.2015 № 215 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/yfSrYH>.

15. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/xtWm0o>.

Рекомендовані літературні джерела:

16. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання-Прес, 2009. – 299 с.

17. Василик О. Д. Державні фінанси України : навч. посіб. / О. Д. Василик. – К. : Вища школа, 1997. – 383 с.

18. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник / О. Д. Василик. – К. : НІОС, 2003. – 416 с.

19. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. 3-тє вид., стереот. / В. М. Гриньова. – К. : Знання-Прес, 2006. – 423 с.

20. Кудряшов В. П. Фінанси : навч. посіб. / В. П. Кудряшов. – Херсон : Олді-плюс, 2006. – 352 с.

21. Олійник О. В. Податкова система : навч. посіб. / О. В. Олійник, І. В. Філон. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.

22. Опарін В. М. Фінанси : навч. посіб. / В. М. Опарін. – 3-тє вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. — 240 с.

23. Опарін В. М. Бюджетна система : навч. посіб. / В. М. Опарін. – К. : 2000. – 208 с.

24. Онисько С. М. Фінанси підприємств : підр. / С. М. Онисько, М. П. Марич. – Львів : Магнолія-плюс, 2006. – 367 с.

25. Полторак А. С. Фінансово-економічний механізм регулювання розвитку інтелектуального капіталу / А. С. Полторак // Економіка і управління. – Київ, 2016. – № 2. – С. 51-55.

26. Полторак А. С. Фінансовий механізм антикризового регулювання промисловим підприємством / А. С. Полторак // Modern economics, 2017. – № 5. – С. 81–88.

27. Романенко О. Р. Фінанси : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн. – К. : КНЕУ, 1999. – 108 с.

28. Система оподаткування та податкова політика : навч. посіб. / В. Б. Захожай, Я. В. Литвиненко, К. В. Захожай, Р. Я. Литвиненко [під заг. ред. В. Б. Захожая та Я. В. Литвиненка]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.

29. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. – К. : ЦУЛ, 2002. – 460 с.

30. Соколовська А. М. Основи теорії податків : навч. посіб. /

- А. М. Соколовська. – К. : Кондор, 2010. – 326 с.
31. Теорія фінансів : навч. посіб. / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко [ред. О.Д. Василика]. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 231 с.
32. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філомоненков. – К. : Кондор, 2005. – 560 с.
33. Фінанси : навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р. Чуй. – К. : Знання, 2006. – 247с.
34. Шило В. П. Міжнародні фінанси : теорет.-практичн. посіб. / В. П. Шило. – К. : Кондор, 2010. – 286 с.
35. Фінанси : навч. посіб. / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
36. Фінанси : навч. посіб / П. Г. Іжевський, О. В. Кошонько. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 373 с.
37. Фінанси : навч. посіб. / С. А. Кузнецова, В. М. Вареник, М. М. Вакулич; за заг. ред. С. А. Кузнецової. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 384 с.
38. Фінанси: курс для банкірів : підр. / авт. кол. ; за ред. О. М. Тридіда, О. Б. Жихор. – К. : УБС НБУ, 2012. – 507 с.

Робоча програма розроблена:
канд. екон. наук, доцентом кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування

А. С. Полторак